

УДК 342.7/9(477)

doi.org/10.30970/jcl.2.2025.5

Марта Бобко

Аспірантка, Львівський національний університет імені Івана Франка,
Львів, Україна

E-mail: martadvorakovska@gmail.com

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ БАГАТОРІВНЕВОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

CONSTITUTIONAL AND LEGAL FRAMEWORK FOR UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION IN THE CONTEXT OF MULTILEVEL CONSTITUTIONALISM

Marta Bobko

Phd Student, Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine

Abstract | This article explores the constitutional and legal framework for Ukraine's European integration as a complex, multilevel phenomenon. The author argues for moving beyond a narrow institutional analysis and adopting an interdisciplinary approach that combines the tools of constitutional law, political science, economics, and sociology. The central methodological framework for this research is the concept of multilevel constitutionalism, which helps explain the dynamic interaction between national and supranational legal orders. This article analyzes the concept of «constitutional identity» using the practice of the German Federal Constitutional Court as an example, which is crucial for shaping Ukraine's own approach to protecting the fundamental principles of statehood during the integration process. Based on this analysis, the author formulates a unique understanding of the term «constitutional and legal framework», which is viewed from two complementary perspectives: as a static system of legal norms and as a dynamic mechanism of actions by public authorities. The conclusion is that successful European integration depends not only on the formal implementation of the *acquis communautaire* but, above all, on profound institutional adaptation, the development of an effective «judicial dialogue», and ensuring the democratic legitimacy of integration decisions.

Keywords: European integration of Ukraine, constitutional and legal framework, multilevel constitutionalism, constitutional identity, sovereignty, interdisciplinary approach, judicial dialogue.

Анотація | Статтю присвячено дослідженню конституційно-правового забезпечення європейської інтеграції України як складного, багаторівневого феномена. Автор обґрунтовує необхідність відходу від вузькоінституційного аналізу та застосування міждисциплінарного підходу, що поєднує інструментарій конституційного права, політології, економіки та соціології. Центральною методологічною рамкою дослідження виступає концепція багаторівневого конституціоналізму, що дозволяє пояснити динамічну взаємодію між національним і наднаціональним правопорядками. У цій статті аналізується поняття «конституційної ідентичності» на прикладі практики Федерального конституційного суду Німеччини, що має ключове значення для формування власного українського підходу до захисту фундаментальних засад державності в умовах інтеграції. На основі проведеного аналізу сформульовано авторське бачення поняття «конституційно-правове забезпечення», яке розглядається у двох взаємодоповнюючих перспективах: як статична система правових норм та як динамічний механізм дій суб'єктів публічної влади. Зроблено висновок, що успішна євроінтеграція залежить не лише від формальної імплементації *acquis communautaire*, а, насамперед, від глибокої інституційної адаптації, розбудови ефективного «судового діалогу» та забезпечення демократичної легітимності інтеграційних рішень.

Ключові слова: європейська інтеграція України, конституційно-правове забезпечення, багаторівневий конституціоналізм, конституційна ідентичність, суверенітет, міждисциплінарний підхід, судовий діалог.

Вступ. Європейська інтеграція України є одним із ключових напрямів сучасної державної політики, що має глибокі наслідки для національної правової системи, інститутів державної влади та суспільних відносин загалом. Досягнення Україною статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу 23 червня 2022 року та закріплення у Конституції стратегічного курсу на членство в ЄС і НАТО (Закон від 7 лютого 2019 року) стали важливими етапами цього процесу. Проте європейська інтеграція — не лише політичний чи економічний проєкт, а насамперед складний конституційно-правовий феномен, який потребує належного наукового осмислення. Дослідження сутності та системи конституційно-правового забезпечення євроінтеграції України набуває особливої ваги в умовах трансформації міжнародного правопорядку, переосмислення змісту державного суверенітету та зростання значення наднаціональних інституцій. При цьому необхідним є відхід від вузькоінституційного аналізу на користь міждисциплінарної методології, що враховує взаємозв'язок політичних, соціальних, економічних і, найважливіше, конституційно-правових аспектів інтеграції.

Метою цієї статті є з'ясування сутності конституційно-правового забезпечення європейської інтеграції України в контексті концепції багаторівневого конституціоналізму.

Виклад основного матеріалу. Традиційна у європейській доктрині концепція «конституціоналізації» дає змогу описати процес поступового впровадження наднаціональних норм у національні правові системи. Проте для аналізу сучасного етапу європейської інтеграції України цей підхід, хоча й корисний для фіксації нормативних змін, має очевидні обмеження. Він тяжіє до механістичної моделі одностороннього «вливання» норм права Європейського Союзу у внутрішнє право, залишаючи поза увагою складний, двоспрямований характер конституційної взаємодії, який радше нагадує діалог. Для України, що перебуває на етапі глибоких трансформацій, такий підхід є невиправдано обмеженим, оскільки він не повною мірою враховує необхідність легітимації інтеграційних процесів всередині суспільства та захисту фундаментальних засад національного конституційного ладу, або так званої «конституційної ідентичності». Окрім цього, він не дає можливості врахувати реалії, спричинені триваючою російсько-українською війною та задекларованою агресією метою — зруйнувати українську державність і знищити національну ідентичність України.

Процес інтеграції — це не пасивне сприйняття, а активне співналаштування, де національне конституційне будівництво і європейські стандарти перебувають у постійній взаємодії.

Саме тут на передній план виходить концепція «**багаторівневого конституціоналізму**» — теоретична рамка, що враховує одночасну дію кількох взаємопов'язаних рівнів конституційного

регулювання: національного, де Конституція держави є основним джерелом легітимності інтеграції; наднаціонального, де правовий порядок ЄС функціонує як автономна система; та глобального, де універсальні стандарти прав людини та міжнародного права формують загальний контекст¹. Застосування цієї концепції дає змогу відтворити структурну складність процесу та пояснити, як зміни на одному рівні зумовлюють модифікації на інших. У цьому світлі європейська інтеграція постає як найяскравіший приклад практичної реалізації глобального конституціоналізму на регіональному рівні^{2,3}. Для правової системи України така перспектива відкриває можливість формування власної моделі конституційної адаптації, здатної до інтеграції в європейський простір, що є «спільнотою права» (Rechtsgemeinschaft), без втрати ключових ознак державності.

Концепція багаторівневого конституціоналізму є відносно новою у європейській правовій доктрині, але її практичне значення зростає з кожним етапом розширення Європейського Союзу. Вона виникла як спроба подолати обмеження традиційного конституціоналізму, що зосереджувалася лише на державі-нації. Багаторівневий конституціоналізм визнає, що суверенітет та конституційні повноваження можуть існувати на різних рівнях, а їхній взаємозв'язок утворює складну, неієрархічну мережу. У контексті України це означає, що Конституція України⁴ залишається «конституційним якорем» для всіх інтеграційних процесів, а її норми слугують основою для передачі повноважень на наднаціональний рівень. Водночас український конституційний лад повинен поступово адаптуватися до верховенства права ЄС у сферах, де повноваження вже передано або будуть передані.

Ключовим аспектом, що потребує осмислення, є поняття «конституційної ідентичності». Якщо для Німеччини, Нідерландів чи Польщі це вже сформоване доктринальне поняття, що використовується для захисту своїх конституційних засад від потенційного втручання з боку права ЄС^{5,6,7}, то для України воно перебуває на етапі становлення. Конституційна ідентичність України, яка ґрунтується на таких засадах, як суверенітет, унітарність, демократична, соціальна та правова держава, а також, після конституційних змін 2019 року, стратегічний курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію, має бути не статичною, а динамічною категорією. Вона має не блокувати інтеграцію, а, навпаки, слугувати орієнтиром для адаптації, визначаючи межі, за якими інтеграція могла б загрожувати фундаментальним цінностям.

Для розуміння концепції «конституційної ідентичності» у контексті України, що лише формується, надзвичайно важливо, на наш погляд, звернутися до практики Федерального конституційного суду Німеччини, який є одним із ключових «сторожів» національного конституціоналізму. Ще у 1974 році, у своєму знаменитому рішенні у справі «Solange I»⁸, суд заявив, що він залишає за собою право перевіряти застосування вторинного права ЄС (тоді — ЄЕС) на відповідність основним правам, ґарантованим Основним Законом Німеччини. Ця позиція була зумовлена тим, що на той

¹ Manfred B. Steger. It's About Globalization, After All: Four Framings of Global Studies. A Response to Jan Nederveen Pieterse's 'What is Global Studies?'. *Globalizations*, 2013. №10(6). P. 771-777, DOI: 10.1080/14747731.2013.845958

² Habermas J. The Crisis of the European Union: A Response. Polity Press, 2012. P. 29-33.

³ Peters A. The Merits of Global Constitutionalism. *Indiana Journal of Global Legal Studies*. 2009. №16(2). P. 397-411.

⁴ Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19>

⁵ Основний Закон Федеративної Республіки Німеччина від 23 травня 1949 року. URL: https://www.bundestag.de/resource/blob/1033364/ea61281e39aaac743a3025aba57cbcd2/grundgesetz_uk.pdf

⁶ Конституція Королівства Нідерланди 24 серпня 1815 року. URL: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-bfa3c90611c54fd791d929d4b94e0869ee6a7065/pdf>

⁷ Конституція Республіки Польщі 2 квітня 1997 року. URL: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

⁸ Judgment of the Court of 17 December 1970. Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel. Reference for a preliminary ruling: Verwaltungsgericht Frankfurt am Main - Germany. Case 11-70. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61970CJ0011>

час європейська правова система не мала належного каталогу захисту фундаментальних прав. Згодом, у рішенні «Solange II» (1986)⁹, суд визнав, що правовий порядок ЄС уже досяг достатнього рівня захисту прав людини, і втручатиметься лише у виняткових випадках. Проте найвагомішою доктринальною розробкою стала концепція *Verfassungsidentität* (конституційної ідентичності), яку суд закріпив у пізніших рішеннях (зокрема у справах *Honeywell* у 2010 році та *Weiss* у 2020 році). Ця концепція означає, що існує «недоторканне ядро» Основного Закону, що включає, зокрема, принципи людської гідності, демократії, правової та соціальної держави, яке не може бути змінено ані європейським правом, ані навіть внесенням змін до самої Конституції Німеччини. Таким чином, німецький суд зберігає за собою право здійснювати так званий *ultra vires* контроль — перевірки, чи не вийшли інституції ЄС за межі своїх повноважень, — і тим самим захищає ключові засади німецької державності, навіть якщо це вступає в тимчасовий конфлікт із позицією Суду ЄС. Це яскравий приклад динамічної взаємодії, де національний конституційний суд виконує роль гаранта національної ідентичності в умовах наднаціональної інтеграції.

Розбудова цієї концепції в українській доктрині є завданням не тільки академічним, а й практичним. Вона сприяє сформулювати національну позицію у «судовому діалозі» з Судом ЄС, а також артикулювати цінності, що не підлягають перегляду. Наприклад, ідентичність, сформована під час Революції Гідності, може бути інтерпретована як невід'ємна частина конституційної ідентичності, що вимагає захисту прав людини, незалежності судової системи та боротьби з корупцією, як основоположних принципів, а не просто політичних вимог.

Дослідження цього феномену потребує ширшої методологічної оптики, ніж класичний інструментарій конституційного права. Інтеграційні процеси, окрім суто правового, мають політичний, економічний та соціокультурний виміри. Це вимагає застосування міждисциплінарного підходу, який у цьому контексті не є факультативним, а стає ключовою передумовою отримання цілісної картини^{10,11}. Наприклад, методи політології дають змогу аналізувати конфігурації інтересів у процесі ухвалення рішень на національному та європейському рівнях, а соціологічні дослідження дають змогу оцінити рівень суспільної підтримки інтеграції, що є критично важливим для легітимності конституційних змін. Поєднання структурно-функціонального аналізу з порівняльно-правовими дослідженнями та інституційним аналізом дає змогу описати наявні механізми та передбачити сценарії їхнього розвитку.

Економічний аналіз, наприклад, може пояснити вплив імплементації норм ЄС на конкурентоспроможність певних секторів української економіки, що, своєю чергою, впливає на соціальну стабільність та потребує конституційного захисту прав громадян на соціальне забезпечення. Соціокультурний аналіз, у свою чергу, дає змогу оцінити, як європейські цінності, такі як багатокультурність чи гендерна рівність, сприймаються в українському суспільстві, та як це впливає на легітимність законодавчих змін. Лише інтеграція цих підходів дає змогу уникнути ризиків того, що інтеграція буде сприйматися як нав'язана ззовні, а не як органічний процес.

З огляду на це, пропонується розглядати «**конституційно-правове забезпечення**» як ширшу категорію, ніж «конституціоналізація». Воно охоплює імплементацію *acquis communautaire* до національного законодавства, а водночас розбудову та адаптацію автономних конституційних інститутів, здатних забезпечувати стійкість національної правової системи. Такий підхід дає змогу уникнути редукціонізму та підкреслює двосторонній характер процесу — збагачення європейського правового простору українським досвідом та навпаки.

Для глибшого розуміння сутності цього явища доцільно розглядати його у двох комплементарних ракурсах. Взаємозв'язок між ними є діалектичним: **система** (інструментально-норматив-

⁹ Order of the Court of 5 March 1986. *Wunsche Handelsgesellschaft GmbH & Co. v Federal Republic of Germany*. Reference for a preliminary ruling: *Verwaltungsgericht Frankfurt am Main - Germany*. Case 69/85. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:61985C00069>

¹⁰ Онщенко Н.М. Міждисциплінарний підхід як складова сучасної правової методології. *Правова держава*. 2017. Вип. 28. С. 12–19.

¹¹ Скрипнюк О.В. Конституційна модернізація в умовах європейської інтеграції: проблеми теорії і практики. К.: Юрид. думка, 2014. С. 47–51.

ний вимір) є потенціалом, нормативним каркасом чинного конституційного порядку, тоді як **механізм** (функціонально-діяльнісний вимір) — це динамічна реалізація цього потенціалу через конкретні дії. Для того щоб система запрацювала як ефективний механізм, ключовими елементами є **принципи** та **суб'єкти**. Саме принципи (верховенство права, демократія), закріплені в Конституції, слугують цінностями та цілями, які направляють інтеграцію. Водночас **суб'єкти** (Президент, Верховна Рада, уряд, судові інституції та громадянське суспільство) є акторами, що перетворюють статичні норми на дієві практики. Наприклад, наявність конституційної норми про стратегічний курс на членство в ЄС сама по собі є частиною системи; але механізм забезпечення активується лише тоді, коли відповідні органи влади ухвалюють закони, спрямовані на імплементацію *acquis*, а судові інституції забезпечують їх неухильне виконання та захист прав, що ґрунтуються на цьому праві. Таким чином, система визначає, «що» робити, а механізм пояснює, «як» і «хто» це робить, перетворюючи конституційні норми з декларацій на реальну інституційну практику.

Таким чином, можемо перейти до першого — **інструментально-нормативного**: це статична система засобів, яка охоплює необхідні й факультативні конституційні заходи (норми Конституції¹², спеціальні «євроінтеграційні» застереження, ратифіковані міжнародні договори¹³, імплементаційні закони тощо). Своєю чергою, другий — **функціонально-діяльнісний**: це динамічний механізм, що становить сукупність цілеспрямованих дій суб'єктів публічної влади, спрямованих на виконання юридичних зобов'язань щодо вступу та участі в ЄС. Такий поділ, що розмежовує статику (структуру) і динаміку (процес), дозволяє уникнути методологічної плутанини, зберігаючи цілісність аналізу.

З доктринальної точки зору потрібно чітко розрізнати «конституціоналізацію» та «конституційно-правове забезпечення». Конституціоналізація — це процес переведення певних норм і принципів на найвищий нормативний рівень, що зазвичай виявляється внесенням змін до Конституції¹⁴. Натомість конституційно-правове забезпечення є ширшим поняттям. Воно включає конституціоналізацію як один зі складників, доповнюючи її правотворчими та правозастосовними практиками, інституційною розбудовою (наприклад, створенням органів для координації процесів євроінтеграції), системою контролю та механізмами залучення громадськості. Інакше кажучи, конституціоналізація є переважно зміною нормативної форми, тоді як конституційно-правове забезпечення передбачає трансформацію форми і змісту, поєднану з реальними інституційними перетвореннями.

Практична реалізація цього ширшого поняття вимагає чіткого переліку компонентів системи. На основі аналізу можна виокремити такі взаємопов'язані елементи: (а) принципи — верховенство права, демократія, захист прав людини, які є ціннісною основою ЄС¹⁵; (б) нормативна основа — Конституція України¹⁶, міжнародні договори (зокрема Угода про асоціацію¹⁷), внутрішні закони й підзаконні акти; (в) суб'єкти — органи державної влади, судові інституції, громадянське суспільство; (г) механізми — правотворення, імплементація *acquis*, судовий захист. Взаємодія цих елементів формує структуру, яка дозволяє не лише формально відповідати вимогам Копенгагенських критеріїв, а й забезпечити стійкість перетворень.

¹² Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19>

¹³ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

¹⁴ Бориславська О. Конституціоналізація. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 4.: Конституційне право / редкол.: Ю.Г. Барабаш (голова) та ін. Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2024. 1072 с. С. 401.

¹⁵ Бориславська О. М. Формування європейської моделі конституціоналізму: від ідеї до конституційної системи правління. Часопис Київського університету права. 2018. № 1. С. 65-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_1_16.

¹⁶ Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19>

¹⁷ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Особливу увагу слід приділити ролі **судової влади та органу конституційної юстиції**. Судді, передусім Конституційного Суду, опиняються в авангарді багаторівневої взаємодії. Вони мають тлумачити межі дії національної конституції з огляду на примат європейського права, водночас виконуючи роль гаранта конституційної ідентичності. Практика держав-членів ЄС показує, що конфлікти між національними конституційними судами та Судом ЄС не є винятком, а закономірним елементом багаторівневого правозастосування, що потребує інструментів **«судового діалогу»**¹⁸. Цей діалог є механізмом вирішення колізій та інструментом взаємної адаптації правових систем. Для України розбудова такого механізму є стратегічним завданням, що дозволить у майбутньому уникнути гострих конституційних криз.

Передача частини повноважень наднаціональному рівневі є одночасно юридичною та політичною операцією. Такі явища, як-от євроскептицизм¹⁹ чи кризи довіри до інституцій, ускладнюють ухвалення рішень, що передбачають обмеження традиційного суверенітету. Тому конституційно-правове забезпечення повинно включати інструменти підвищення демократичної легітимності: прозорі процедури, громадські консультації та підвищення підзвітності інституцій²⁰. Без широкої суспільної підтримки навіть досконало розроблені правові механізми можуть виявитися недієвими.

Важливим елементом для України є конституційне закріплення стратегічного курсу на членство в ЄС у 2019 році²¹. Це не просто політична декларація в преамбулі, а, зважаючи на юридичну природу преамбули як ключа до тлумачення Основного Закону^{22,23}, — є встановленням конституційного імперативу для всіх гілок влади. Водночас сам факт внесення змін до статей 85, 102 та 116 Конституції не усуває проблем стосовно конкретних механізмів передання повноважень та співвідношення джерел права, що вимагає подальших рішень.

Вимоги ЄС стосуються як формального ухвалення норм, так і їхнього практичного застосування: незалежна судова влада, антикорупційні органи з реальними повноваженнями (НАБУ²⁴, САП²⁵, ВАКС²⁶). Наявність формальних процедур без функціональної спроможності створює ризик «паперового» реформування, коли *acquis* закріплено в законах, але не діє на практиці. Відтак конституційно-правове забезпечення повинно передбачати інституційні інвестиції в спроможність держави. Це стосується кадрового потенціалу та фінансового й організаційного забезпечення новостворених інституцій, що є необхідною умовою їхньої ефективності та незалежності.

Підсумовуючи, варто звернути увагу на дві ключові інституційні пропозиції. **По-перше**, створення постійного координаційного центру на високому урядовому чи президентському рівні для системної синхронізації реформ, що усуне дублювання функцій та забезпечить цілісність державної політики. **По-друге**, інституціоналізація форм судового діалогу між українськими судами і Судом ЄС, що може включати регулярні консультації та розробку доктринальних підходів до вирі-

¹⁸ Кюн Вернер Мігель. Наближається реформа судової системи Європейського Союзу. Український часопис конституційного права. 2024. №2(31). С. 42-52. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.2.2024.3>

¹⁹ Bijmans Patrick. Euroskepticism, a multifaceted phenomenon. Oxford Research Encyclopedia of Politics. Oxford University Press, 2020. P. 8. URL: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.1062>

²⁰ Papadopoulos Yannis. Eurozone crisis management and the changing nature of the democratic deficit in the European Union. The European Social Model under Pressure: Liber Amicorum in Honour of Klaus Armingeon, 2020. P. 567-581.

²¹ Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» від 07.02.2019 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 9, ст.50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text>

²² Козюбра М. Коментарі до Преамбули Конституції України. Матеріали офіційного веб-сайту Конституційного Суду України. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/kozyubra_m.i._preambula.pdf

²³ Берченко, Г. В. «Преамбула конституції: юридична природа та практика внесення змін.» Прикарпатський юридичний вісник 5 (34) (2020): 44-48. URL: [https://doi.org/10.32837/ryuv.v0i5\(34\).643](https://doi.org/10.32837/ryuv.v0i5(34).643) с.45-46

²⁴ Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року №1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

²⁵ Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 7 червня 2018 року №2447-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>

²⁶ Наказ Генерального прокурора України «Про утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури» від 4 січня 2024 року №3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003905-24>

шення потенційних колізій. Обидві пропозиції ґрунтуються на розумінні, що конституційно-правове забезпечення інтеграції є стратегічною інституційною побудовою. Наукове та політичне задоволення полягає в тому, щоб забезпечити впровадження таких рішень у спосіб, що мінімізує ризики та максимізує спроможність держави, — аби членство в ЄС стало результатом стійкої інституційної адаптації.

Висновки. Проведене дослідження дозволило сформулювати низку узагальнених висновків. Було обґрунтовано, що міждисциплінарний підхід та концепція багаторівневого конституціоналізму є найбільш адекватною методологічною основою для аналізу європейської інтеграції України.

Сутність багаторівневого конституціоналізму в українському контексті полягає у визнанні того, що процес вступу до ЄС означає входження до складного правового простору, де національний конституційний лад починає взаємодіяти з автономним та верховним правовим порядком Європейського Союзу. Ця взаємодія не є ієрархічним підпорядкуванням, а динамічним процесом співіснування, який вимагає від України розроблення механізмів узгодження примату права ЄС із захистом фундаментальних цінностей власної Конституції, що становлять її конституційну ідентичність. Це фундаментальний зсув від класичного розуміння суверенітету до моделі поділеного та взаємообмеженого суверенітету в рамках європейської спільноти.

На основі цієї методології сформульовано авторське бачення поняття та системи конституційно-правового забезпечення. Воно визначається як комплексна, багаторівнева категорія, що значно ширша за традиційне поняття «конституціоналізація». Запропоновано розглядати її у двох аспектах: **як систему** (статичний, інструментально-нормативний вимір), що включає принципи, нормативну основу, суб'єктів та механізми; й **як механізм** (динамічний, функціонально-діяльнісний вимір), що відображає процес реалізації цієї системи. Такий підхід дозволяє перейти від спрощеної моделі простої імплементації норм ЄС до цілісного бачення євроінтеграції як процесу глибокої інституційної та правової адаптації. Це означає, що успішна інтеграція залежить від розбудови спроможних і незалежних інституцій, ефективності судового діалогу та наявності стійких механізмів легітимації інтеграційних рішень у суспільстві.

Список використаних джерел

Бібліографія:

1. Bijmans Patrick. Euroskepticism, a multifaceted phenomenon. Oxford Research Encyclopedia of Politics. Oxford University Press, 2020. P. 8. URL: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.1062>
2. Habermas J. The Crisis of the European Union: A Response. Polity Press, 2012. P. 29-33.
3. Judgment of the Court of 17 December 1970. Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel. Reference for a preliminary ruling: Verwaltungsgericht Frankfurt am Main - Germany. Case 11-70. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61970CJ0011>
4. Manfred B. Steger. It's About Globalization, After All: Four Framings of Global Studies. A Response to Jan Nederveen Pieterse's 'What is Global Studies?'. Globalizations, 2013. №10(6). P. 771-777, DOI: 10.1080/14747731.2013.845958
5. Order of the Court of 5 March 1986. Wünsche Handelsgesellschaft GmbH Co. v Federal Republic of Germany. Reference for a preliminary ruling: Verwaltungsgericht Frankfurt am Main - Germany. Case 69/85. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:61985C00069>
6. Papadopoulos Yannis. Eurozone crisis management and the changing nature of the democratic deficit in the European Union. The European Social Model under Pressure: Liber Amicorum in Honour of Klaus Armingeon, 2020. P. 567-581.
7. Peters A. The Merits of Global Constitutionalism. Indiana Journal of Global Legal Studies. 2009. №16(2). P. 397-411.
8. Берченко, Г. В. «Преамбула конституції: юридична природа та практика внесення змін.» Прикарпатський юридичний вісник 5 (34) (2020): 44-48. URL: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5\(34\).643](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5(34).643) с.45-46
9. Бориславська О. Конституціоналізація. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 4.: Конституційне право / редкол.: Ю.Г. Барабаш (голова) та ін. Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2024. 1072 с. С. 401.

10. Бориславська О. М. Формування європейської моделі конституціоналізму: від ідеї до конституційної системи правління. Часопис Київського університету права. 2018. № 1. С. 65-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_1_16.
11. Козюбра М. Коментарі до Преамбули Конституції України. Матеріали офіційного веб-сайту Конституційного Суду України. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/kozyubra_m.i._preambula.pdf
12. Кюн Вернер Мігель. Наближається реформа судової системи Європейського Союзу. Український часопис конституційного права. 2024. №2(31). С. 42-52. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.2.2024.3>
13. Наказ Генерального прокурора України «Про утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури» від 4 січня 2024 року №3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003905-24>
14. Оніщенко Н.М. Міждисциплінарний підхід як складова сучасної правової методології. Правова держава. 2017. Вип. 28. С. 12-19.
15. Скрипнюк О.В. Конституційна модернізація в умовах європейської інтеграції: проблеми теорії і практики. К.: Юрид. думка, 2014. С. 47-51.

Перелік юридичних документів:

16. Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 7 червня 2018 року №2447-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
17. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року №1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
18. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19>
19. Конституція Королівства Нідерланди 24 серпня 1815 року. URL: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-bfa3c90611c54fd791d929d4b94e0869ee6a7065/pdf>
20. Конституція Республіки Польщі 2 квітня 1997 року. URL: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>
21. Основний Закон Федеративної Республіки Німеччина від 23 травня 1949 року. URL: https://www.bundestag.de/resource/blob/1033364/ea61281e39aaac743a3025aba57cbed2/grundgesetz_uk.pdf
22. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

References

Bibliography:

1. Berchenko, H. V. «Preambula konstytutsii: yurydychna pryroda ta praktyka vnesennia zmin.» Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk 5 (34) (2020): 44-48. URL: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5\(34\).643.s.45-46](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5(34).643.s.45-46)
2. Bijsmans Patrick. Euroskepticism, a multifaceted phenomenon. Oxford Research Encyclopedia of Politics. Oxford University Press, 2020. P. 8. URL: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.1062>
3. Boryslavska O. Konstytutsionalizatsiia. Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia: u 20 t. T. 4.: Konstytutsiine pravo / redkol.: YU.H. Barabash (holova) ta in. Nats. akad. prav. nauk Ukrainy, In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy, Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho. 2024. 1072 s. S. 401.
4. Boryslavska O. M. Formuvannia yevropeiskoi modeli konstytutsionalizmu: vid idei do konstytutsiinoi systemy pravlinnia. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. 2018. № 1. S. 65-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_1_16.
5. Habermas J. The Crisis of the European Union: A Response. Polity Press, 2012. P. 29-33.
6. Judgment of the Court of 17 December 1970. Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel. Reference for a preliminary ruling: Verwaltungsgericht Frankfurt am Main - Germany. Case 11-70. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61970CJ0011>
7. Kiun Verner Migel. Nablyzhaetsia reforma sudovoi systemy Yevropeiskoho Soiuzu. Ukrainskyi chasopys konstytutsiinoho prava. 2024. №2(31). S. 42-52. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.2.2024.3>
8. Koziubra M. Komentari do Preambuly Konstytutsii Ukrainy. Materialy ofitsiinoho veb-saitu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/kozyubra_m.i._preambula.pdf
9. Manfred B. Steger. Its About Globalization, After All: Four Framings of Global Studies. A Response to Jan Nederveen Pieterse 'What is Global Studies?'. Globalizations, 2013. №10(6). R. 771-777, DOI: 10.1080/14747731.2013.845958
10. Nakaz Heneralnoho prokurora Ukrainy «Pro utvorennia Spetsializovanoi antykoruptsiinoi prokuratury» vid 4 sichnia 2024 roku №3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003905-24>

11. Onishchenko N.M. Mizhdystsyplinarnyi pidkhid yak skladova suchasnoi pravovoi metodolohii. *Pravova derzhava*. 2017. Vyp. 28. S. 12–19.
12. Order of the Court of 5 March 1986. Wünsche Handelsgesellschaft GmbH Co. v Federal Republic of Germany. Reference for a preliminary ruling: Verwaltungsgericht Frankfurt am Main - Germany. Case 69/85. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:61985C00069>
13. Papadopoulos Yannis. Eurozone crisis management and the changing nature of the democratic deficit in the European Union. *The European Social Model under Pressure: Liber Amicorum in Honour of Klaus Armingeon*, 2020. R. 567–581.
14. Peters A. The Merits of Global Constitutionalism. *Indiana Journal of Global Legal Studies*. 2009. №16(2). R. 397–411.
15. Skrypniuk O.V. Konstytutsiina modernizatsiia v umovakh yevropeiskoi intehtatsii: problemy teorii i praktyky. K.: Yuryd. dumka, 2014. S. 47–51.

List of legal documents:

16. Konstytutsiia Korolivstva Niderlandy 24 serpnia 1815 roku. URL: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-bfa3c90611c54fd791d929d4b94e0869ee6a7065/pdf>
17. Konstytutsiia Respubliky Polshchi 2 kvitnia 1997 roku. URL: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>
18. Osnovnyi Zakon Federatyvnoi Respubliky Nimechchyna vid 23 travnia 1949 roku. URL: https://www.bundestag.de/resource/blob/1033364/ea61281e39aac743a3025aba57cbed2/grundgesetz_uk.pdf
19. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
20. Zakon Ukrainy «Pro Natsionalne antykoruptsiine biuro Ukrainy» vid 14 zhovtnia 2014 roku №1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
21. Zakon Ukrainy «Pro Vyshchyi antykoruptsiinyi sud» vid 7 chervnia 2018 roku №2447-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
22. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo stratehichnoho kursu derzhavy na nabuttia povnopravnogo chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi ta v Orhanizatsii Pivnichnoatlantynchoho dohovoru» vid 7 liutoho 2019 roku № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19>